

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת אחרי-קדושים תשפ"ה

גליון ב' אלפים קע"ח

שנה מ"א • גליון כ"ט

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת אחרי-קדושים תשכ"ד

- בדברי רש"י על הכתוב קדושים תהיו, הוו פרושים מן העריות ומן העבירה. ובדברי הרמב"ן, שצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות.
- על אדם מיישראל להרחיק עצמו מן העבירה באופן שכלל לא יעלה על דעתו לעשותה.
- בדרך הבעש"ט הקדוש הושם דגש מיוחד לעשות גדרים והרחקות מן העבירה, ולהבליט עשיית המצוות באופן שיהא הבדל בן הקדוש ובין החול.
- מקרא ונקדשתי וגו' ילפינן מצות קדושת השם, ומובא בספרים הקדושים שאף הגרוע שבבני ישראל יש בו ניצוץ קדוש, כי כל אחד מוכן למסור נפשו להש"ת.
- לא יטעה אדם שבשביל להתנהג בפרישות יתבודד במדבריות ובמערות שלא יראה פני אדם, ויהיה תמיד לבוש בלבנים כמו ביום הכיפורים, ולא ידבר עם אף אחד, כי גם זה אינו דרך התורה.
- דרכה של חסידות צאנז, ששני הדברים יחדיו יהיו תואמים, מצד אחד יש להתרחק מן הרשעים, ומצד שני להתקרב ולהתחבר עם עדת בני ישראל.
- לא עם הארץ חסיד, כי צריך לזה דעת תורה כדי לידע איך להתנהג בחסידות על פי תורה.
- שמע בני מוסר אבין, שגם מוסר אין לך לשמוע אלא מאבין מה שהוא שמע מאביו ואביו מאביו דוד אחר דור עד למשה מפי הגבורה, ויש לקיים שאל אבין ויגדך זקניך ויאמרו לך, ואל תחדש דבר מדעת עצמך.
- בכל דור ודור היה כל אחד נוהג אחר פסקי רבותיו ומנהגי אבותיו, וכל עדה היתה רוכשת הוקרה והערצה לעדה האחרת, מתוך הידיעה שהרבה דרכים למקום וכולם אהובים וכולם ברורים.
- עיקר אוזרת התורה איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו היא על דור האחרון של עקבתא דמשיחא, שדברים שאינם אלא משום חומרא נדחים במקום כיבוד ומורא אב ואם, ולא גופי תורה.
- אומות שלימות האמינו בדברים בדויים ונבערים, כי הטומאה כוחה גדול לשטות את הדעת כדי להמריד במקום.
- טעם ששלמים נאכלים לשני ימים ולילה, כדי שבלילה שבינתיים יוכל לעסוק בתורה ולהשלים את שיעוריו שלא הספיק לגמור במשך היום.

לפסח שני ול"ג בעומר

- מעלת וקדושת שבוע שחל בו פסח שני והילולת רשב"י, והרה"ק מרימנוב והרה"ק מטשערנאביל.
- עבודת הצדיקים להמשיך רחמים וחסדים על בני ישראל ולהמתיק הדינים מעליהם.

✳

- הקב"ה השאיר תרעין פתיחין מפסח ראשון עד לאחר פסח שני, כי הימים מסוגלים לגאולה, וכך יוכלו בני ישראל לעורר רחמים.

- הצדיקים מאריכים פתיחת השערים עד חג השבועות דביה יפקון מגלותא.
 - פסח שני מורה על זמן הגלות, ועושים אותו ביום הקרבת הקרבן להורות שכל רצוננו הוא עבודת המקדש לעשות נחת רוח להקב"ה, ולא חרות הגוף כפי הנרמז במצה.
 - אנו קוראים לחג בשם פסח ולא חג המצות, להראות שרצוננו בעבודת הקרבנות ולא בחרות הגוף.
 - טעם חילוקי המנהגים באמירת תחנון בשבוע של פסח שני.
 - שעבוד מלכות שמים וקבלת עול מצוות נחשב אצלנו לחרות, ואילו חרות הגוף בלבד נחשב כשעבוד.
 - השמח בקבלת עול מצוות זוכה להקריב בפסח ראשון, ואילו השמח בחרות הגוף אינו זוכה לזה ואז מתעורר לבו לתשובה זוכה לתיקון בפסח שני.
- *
- גודל ההכנה הנדרשת לשבוע של ימי מדת הוד והילולא דצדיקא.
- *
- הבה נתאסף בשבוע זה ונקדשו כמו יום טוב וכמו עשרת ימי תשובה, כי אין לנו שום השגה באורות הקדושים המאירים בימים אלו, ונקבל על עצמנו בשבוע זה להיות דבוקים בתורת אמת יומם ולילה, לאוקמא שכינתא מעפרא.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ושב ה' אלקיך את שבותך

- שיטת רשב"י שהקב"ה חתר חתירה למגשה לקבלו בתשובה, אף שתשובתו לא היתה ראויה עד שהמלאכים סתמו החלונות.
- מדברי הרה"ק מראפשיץ, שכאשר אדם מישראל עושה תשובה, הוא מעורר שהקב"ה כביכול יעשה תשובה על בריאת היצר הרע.
- אי דינין דינא דגרמי, נמצא שאין אשמת החטא תלויה באדם אלא במי שברא את היצר הרע שגורם לו לחטוא.
- מהרה"ק מבארדיטשוב, דאם אזלינן בתר מחשבה דינין דינא דגרמי.
- אריכות מדברי רשב"י בזהר הקדוש, שבזמן אשר נפלה לא תוסיף קום, יקים הקב"ה בעצמו את בני ישראל גם בלי שיעשו תשובה.
- ענין זה נתעורר בכח המליצה שאין בני ישראל אשמים בחטאיהם שכן היצר הרע מחטיא אותם.
- בדורות הללו נשתנה הסדר, שהקב"ה כביכול עושה תשובה תחילה על בריאת היצר ובכך מעורר את ישראל לתשובה.
- כל זאת בכח מליצתו של רשב"י שסובר בכל מקום דאזלינן בתר מחשבה ולכן דנים דינא דגרמי.
- לכן נעשה אדם נאמר בעבורך, דכיון שמועיל תשובה אזי נוח לו שנברא.
- זהו ענין גודל השמחה ביום ל"ג בעומר, כי נתוודע שיש תקוה ואחרית לכל אדם מישראל בכל מצב.
- ענין חץ וקשת שהוא בבחינת דינא דגרמי בנזקין.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת אחרי-קדושים תשכ"ד

מתבאר מדבריו שיש הרבה דברים שאינם מפורשים בתורה לאיסור, אבל הם מתועבים בעיני המקום. כגון זה שהוא אכן נשמר שלא לאכול טריפות, אבל מאידך הוא זולל וסובא, או שכאחד הריקים הוא לועס כל היום גומי לעיסה או מפצח גרעינים. כן אצלינו היו אומרים בדרך צחות, שלא כתוב בתורה ובהלכה שאסור למנות שוחט המטייל בשוק עם כלב, מכל מקום בוודאי שזה מעשה שקץ ולא ימנו איש עושה נבלה כזו כשוחט. כן כל כגון זה, אף שלא שייך לומר דבר ברור מה אין לעשות, אבל על איש יהודי לנקוט כלל בידו שכל מעשיו יהיו לשם שמים, ומה שבעיני הבריות נקרא יראת שמים, בהתאם לכך עליו להתנהג, וכל אלה הדברים שהם לזרא ולתיעוב בעיני בני ישראל החרדים לדבר ה' הריהם בכלל המצוה של קדושים תהיו.

וניישב את דברי רש"י שפירש, הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר אשר לכאורה יש להבין למה חזר הכתוב להזהיר כאן על הפרישה מן העריות, שעל כך כבר הזהירה תורה בפרשה הקודמת. ונראה

וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם. (ויקרא יט, א-ב)

יש לבאר ההמשך ונתינת הטעם, דלפי שהוא ית"ש קדוש לפיכך מצווה עלינו קדושים תהיו.

ברש"י, קדושים תהיו, הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה וכו', ע"כ. והרמב"ן חלק עליו וז"ל, ולפי דעתי אין הפרישות הוּו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים. והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים, והתירה וכו', אם כן ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמאת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות וכו', עיי"ש באריכות.

יכנס לבתי תיאטראות וכיוצא בזה, כי ראה אשר בלי זה לא יהא קיום ליהדות בדורות הללו.

הייתי פעם בוויין הבירה והתפללתי שם בבית המדרש שהתפילה בליל

שבת היתה בצורה של תפילות ימות החול, ואחר התפילה הלכו לביתם לאכול ארוחת ערב כבכל לילה, וכן בבוקר התחילו להתפלל מ'שוכן עד', ואחר התפילה הלכו לסעוד ארוחת בוקר, ובסדר הזה הלך אצלם כל יום השבת. והנה אי אפשר לומר שעשו בזה שום דבר בניגוד להלכה, כי בודאי יוצאים ידי חובת סעודת שבת גם בסעודה כזו, ולפני 'שוכן עד' אינה מעיקר התפילה, אבל מעט מאוד הוא המרחק מהתנהגות כזו עד לחילול שבת רח"ל, כי אף אם הם יושבים כל היום ועוסקים בתורה מכל מקום בניהם אחרים כבר לא רואים שום הבדל מיום שבת ליום חול, ובסופו של דבר יבואו ח"ו לעשות את יום השבת לגמרי כיום חול במלאכות גמורות. כן גם היו כאלו שאף ביום השבת הלכו ללמוד בגימנאזיום, ואכן היו נזהרים מחילול שבת כי עשו כל מלאכות הצריכות להם על ידי חבריהם הגויים שהביאו בשבילם את הספרים וכדומה, אבל אין כל ספק שלא נשארו מהם יהודים נאמנים.

ועל זה היה דרך הבעש"ט הקדוש, לעשות את השבת בצורה כזו שתהא ניכרת ונבדלת מימות החול, וכך יהיו חדרים בתודעה שיום השבת הוא יום מקודש ומשונה משאר הימים עד שלא יהא קיים אצלם כלל מושג של חילול שבת.

לומר שגם לדעת רש"י אין הכוונה לאיסורי עריות ממש, שזה פשוט שאסור, אלא הכוונה לפרישה והרחקה מדבר עבירה, שלא לחיות יחד עם העבירה כלל, אלא 'היו פרושים' שיהיה הפרש ביניהם.

כמו שאמרתי פעם בשיחה עם אחד, שאני אינני אוהב את בעלי מסירות נפש ("מסירות נפש אידען"), ופירשתי את כוונתי, כי הנה יש לך אדם שלבוש הוא כגוי ומתרועע עם חברים רעים ומבלה עמהם, וכשהם נכנסים למקומות האסורים הוא ממש מוסר נפשו ואינו הולך עמהם לשם, מבן אדם כזה אין דעתי נוחה, כי מוטב היה אם לא היה נמצא כלל בחבורתם והיה לבוש בלבוש יהודי, כך שלא היה זקוק למסור נפשו שלא להיכנס לבתי תיאטראות. כי על אדם מישראל להרחיק עצמו מן העבירה באופן שכלל לא יעלה על דעתו לעשותה. וזו היתה דרכה של חסידות צאנז, שדרשה מן האדם לעסוק בתורה ולא לילך בטל, כדי שלא יהא באפשרות כלל שיבוא דבר עבירה לידו.

*

זה הוא אחד מהדברים שחידש הבעש"ט הקדוש זי"ע ברכו, אשר עד אז היו דורות של יראים ושלמים והיו נזהרים מן החטא, וכשראה בקדשו שחושך ואפלה באו לעולם, ולא כדורות הראשונים דורות האחרונים כי הדורות מתמעטים והולכים, הנהיג אורח חיים הסלולה בגדרים וסייגים כדי להרחיק את האדם מן העבירה באופן שלא יהיה כלל גבול אחד עם יצר הרע, וכגון ללבוש מלבוש חסידים שבלבוש כזה לא בניקל

והנה על הכתוב בפרשתן (להלן ב, כו) והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, איתא בספרא (ד, ט אות יב, ומובא שם ברש"י) רבי אלעזר בן עזריה אומר, מניין שלא יאמר אדם אי אפשי ללבוש שעמנו, אי אפשי לאכול בשר חזיר, אי אפשי לבוא על הערוה, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי כך, תלמוד לומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, נמצא פורש מן העבירה ומקבל עליו מלכות שמים, ע"כ. בודאי שאלו הדברים אמורים לאנשי מעלה שהם כבר בגדר אדם, אבל מי שאינו עדיין בסוג בן אדם צריך שבשר חזיר יהיה משוקץ אצלו באופן שלא יעלה בדעתו כלל מציאות של תאוה לאכול בשר חזיר. כי דרך זו לא נמסרה אלא לדור של צדיקים וליחיד סגולה, וכגון יוסף הצדיק שהיה יכול להיות בין המצריים וללבוש מלבושיהם, ועל אף כן לעמוד בצדקו וינס ויצא החוצה, או אברהם אבינו ורבקה אמנו, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול.

היו צדיקים שביום כיפור שחל להיות בשבת היה השולחן ערוך ומסודר לפניהם, והיו אומרים, רוצה אני לאכול אבל מה אעשה ויום הכיפורים היום והתורה אסרה עלי. וכנראה שרק ביום כיפור עשו כן דמחמת אימת היום אין כל כך חשש למכשול (עין שו"ע אור"ח סימן ערה, ח). ואפשר לפרש הגמרא (ברכות ה, ב) תנא ליה חיאי בר רב מודפתי, כתיב ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב, וכי בתשעה מתעניין והלא בעשרה מתעניין, אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו

מתענה תשיעי ועשירי. ועמדו בזה שהרי בעשירי הוא באמת מתענה ומה צריך לאכילתו ושתיתו ביום תשיעי להחשיב כאילו התענה בעשירי. אלא דכשמרבה לאכול ולשתות בתשיעי ומראה בזה שיש לו תיאבון לאכילה ולשתיה, על ידי זה נחשב תעניתו בעשירי כתענית שהרי אינו פורש מאכילה ושתיה אלא מחמת מצות היום, ובכך ירצה האלקים את מעשיו.

ב"ק אאמו"ר זי"ע סיפר על אדם גדול שהיה מרבה לעשן, ולפעמים ביום השבת היה מבקש שיתנו לו לעשן, וכשהיו אומרים לו הלא שבת היום לה', חזר ואמר, אם כן חס ושלום אל תתנו לי. ויש בזה הרבה בחינות, וכללן של דברים הוא כאמור, שאלמלי היו עמך כולם צדיקים בודאי שהיה עדיף להכניס עצמו בנסיונות וכמעלת יוסף הצדיק, אבל בהיות שיש אנשים פשוטים אשר בקל ייכשלו בהכרח הוא להתנהג בגדרים ופרישות. ואם בדוד המלך ע"ה מצינו (סנהדרין קו, א) שלבסוף נתחרט על שאמר בחנני וגסני, מה יענו אוזבי קיר.

ולזה דרך הבעש"ט הקדוש, שכידוע היתה בשביל הכלל כולו וגם לקרב פשוטי עם ליהדות, הושם בה דגש מיוחד לעשות גדרים והרחקות מן העבירה, ולהבליט עשיית המצוות באופן שיהא הברל בן הקודש ובין החול, שגם עם הארץ יידע וירגיש שיום השבת מקודש מימות החול, כמו בשירת זמירות לכבוד שבת קודש, והילדים ילמדו פרקי אבות והבנות יקראו בספר צאינה וראינה, ויהא ניכר ונראה שהוא יום מנוחה וקדושה.

הקדושים (עיין תולדות יעקב ויסק, פרשת בא, ד"ה והנה יש כאן, בנדמ"ח) שאף הגרוע שבבני ישראל יש בו ניצוץ קדוש, כי כל אחד מוכן למסור נפשו להשי"ת, ופיכוש קל יוכיח שמסר נפשו על קדושת השם.^א) ואדרכה אצל אנשים פשוטים ראינו יותר את נכונותם למסור נפשם ליהרג על אמונת אבותם, וכפי שהעיד היעב"ץ מגולי ספרד בספרו אור החיים - עליו חיבר זק"ק בעל בני יששכר זי"ע הגהות בשם מעין גנים - שהנשים הספרדיות באו והביאו את בעליהן למות על קדושת השי"ת, והאנשים אשר היו מתפארים באלו החכמות המירו את כבודם ביום מר (עי"ש בפרק שני ופרק חמישי). כי האמונה הפשוטה היתה מושרשת אצלם בתמימות, ואף אם נכשלים ועושים עבירות שונות אבל באמונת אבות מחזיקים בעז ועליה נהרגים כל היום. וזה שרמזו על מצות ונקדשתי שלמדו תוך תוך מעדת קרח ומרגלים, שגם אצל הגרועים והשפלים תמצא קיום מצוה זו.

^א הכוונה למעשה שהיה עם אחד בשם פייבוש, שהיה משרת אצל פריץ ולא ידע כלום ממצוות התורה. פעם התפאר הפריץ לפני חבריו אודות משרתו היהודי, שמאד מסור ונאמן אליו. אמרו לו חבריו, שיאמר למשרתו להמיר דתו, ואז יראו אם הוא אכן נאמן אליו. צוה הפריץ על פייבוש שימיר דתו, אולם הוא לא רצה לשמוע לו. הפריץ שהתבייש מפני חבריו הפריצים צוה להכין מדורת אש ואמר לפייבוש שאם לא ישתמד ישרוף אותו באש. מיד קפץ פייבוש לתוך האש כשהוא צועק שמע ישראל. (שפע חיים, דרשות חומש רש"י תשמ"ב, פרשת אמור, עמ' שנ)

*

זה דבר הכתוב, דבר אל כל עדת בני ישראל, ובכללם אתה מוצא פשוטי עם, חוטבי עצים ובעלי עגלות, ולפיכך ואמרת אליהם קדושים תהיו, וביאר רש"י, הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, ואין הכוונה על גופי עריות שכבר מפורשים לאיסור בפרשה הקודמת וכדברי הרמב"ן, אלא שאורח החיים יהא באופן של גדר ופרישות עד שלא יהא קיים מושג של התקרבות לדבר עבירה.

*

עוד נראה לומר, דהנה על הכתוב כאן דבר אל כל עדת בני ישראל, כתבו במפרשים (עיין בעל המורים; כלי יקר; רביד הוהב) דעדה היינו עשרה, שדבר שבקדושה צריך עשרה, כדילפינן זאת מעדת קרח ועדת מרגלים (ברכות כא, ב; מגילה כג, ב) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה וכו', אתיא תוך תוך, כתיב הכא (ויקרא כב, לב) ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם (במדבר טו, כא) הברלו מתוך העדה הזאת, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם (שם יד, כז) עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה אף כאן עשרה. וצריך לבאר הכוונה בזה לפסוק דידן. וגם בגוף הילפותא פליאה דעת שענין נשגב כזה למדו דייקא מעדת קרח ומרגלים.

ובפשטות אמרתי בזה, דהנה מהך קרא ונקדשתי וגו' ילפינן מצות קדושת השם (ראה ספר המצוות לרמב"ם, מצות עשה ט), ומובא בספרים

מזה, כי על האדם לקיים בעצמו בתוך עמי אנכי יושבת, והרה"ק מקאמאנא זי"ע בכמה מקומות בספריו הקדושים קורא תגר על אותם רבנים שמסתגרים בחדרם ואינם נותנים לחסידים להיכנס אצלם.

היה אדם גדול אחד שנהג לא לדבר ביום השבת רק בלשון הקודש, ופעם כיבד את זקה"ק מגארליץ זי"ע בסנדקאות בבית מילה לבנו שחל בשבת, וכשהכניסו את התינוק היה בוכה מאין הפוגות, ופנה אותו צדיק לזקה"ק ואמר לו בלשון קודש 'הנער בוכה'. ענה לו זקה"ק בשפה הפולנית, שלא יפחד כי אין דבר (ראה בשפע חיים, דרשות חומש ורש"י תשנ"ג, פרשת אחרי-קדושים, עמ' שט). כי אליבא דאמת אפשר לדבר גם בשפת אידיש המדוברת ולכוון כוונות נשגבות בכל דיבור.

וזו היתה דרכה של חסידות צאנז, ששני הדברים יחדיו יהיו תואמים, מצד אחד יש להתרחק מן הרשעים, ומצד שני להתקרב ולהתחבר עם עדת בני ישראל. ועל זה אמר הכתוב, דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו', כלומר אף שאני מזהיר אתכם על הקדושה והפרישות, מכל מקום אל תיבדלו מתוך העדה, אלא תהיו נכללים באגודה אחת עם כל עדת בני ישראל.

*

יש לדעת שלא יתכן לאדם לבדות לו דרך מדעת עצמו, ועל זה שנינו (אבות ב, ה) ולא עם הארץ חסיד, כי צריך לזה דעת תורה כדי לידע איך להתנהג בחסידות על פי תורה.

ולדרכנו יפורש בדבר הכתוב כאן, דבר אל כל עדת בני ישראל, והרמז בזה לעדת קרח ועדת המרגלים כנ"ל, ואמרת אליהם דייקא, רצ"ל אנשים כאלו באוהרה הם עומדים, קדושים תהיו, הוו פרושים מן העריות ומן העבירה, ואל לכם לומר גירא בעינא דשיטנא, אלא לא תרצו כלל לראות את היצר, בבחינת (תהלים קט, לו) העבר עיני מראות שוא, וכפי שנהגו בני ישראל הכשרים מאז ותמיד כשראו איזה רשע עובר ברחוב פנו לצד השני והתרחקו ממנו כממחוי קשת.

*

ברם כגון דא צריך לאודועי, שלא ימעה אדם להרחיק לכת עד קצה האחרון, ובשביל להתנהג בפרישות יתבודד במדבריות ובמערות שלא יראה פני אדם, ויהיה תמיד לבוש בלבנים כמו ביום הכיפורים, ולא ידבר עם אף אחד, כי גם זה אינו דרך התורה.

בתפארת יהונתן בפרשתו (יח, ב) מביא מה שכתב יוסיפון בן גוריון בספרו לרומים, שהיה בבית שני אנשים שהיו שוכנים ביערים מתבודדים וממש לא אכלו רק פרי עצי יער, והיו נזירים מכל עניני עולם וכדומה עד שהיו ממש נבדלים מעניני עולם, אבל הפרושים לא נחו דעתם בהם כלל וכלל, כי העובד ה' השלם צריך להיות דבריו ועסקיו נוח לשמים ולבריות וכו' עיי"ש. כמו כן היו אז כת האיסיים, שמסופר עליהם ביוסיפון שהתנהגו בפרישות יתירה. אבל בדברי חז"ל לא נמצא רמז ורמיזא מהם, וזה כלל גדול אשר מה שלא נזכר בדברי חז"ל היינו משום שאין רוח חכמים נוחה

הנה כי כן, כל זמן שהתנהגו בדרך זו היה קיום ליהדות, ובעונותינו הרבים בדורנו זה נימשמשו הגבולים וערכובי שוררת בעולם, ולא זו הדרך אלא חייב כל אחד להחזיק בדרך אבותיו. מי שמוצאו מעדת הספרדים חייב ללבוש את הלבוש כמסורה אצל אבותיו מדור דור, ומי שאביו מתנהג בדרך החסידות והוא פונה לדבר סרה על החסידים עלול הוא לסור לגמרי מדרך היהדות.

ארץ ישראל נתחלקה לשבטים ואסור היה להעביר נחלה ממטה למטה, כל שבט היה שוכן בפני עצמו ולכל שבט היתה דרך מיוחדת, וכמו שכתב זק"ק זי"ע בשו"ת דברי חיים (ח"ב אורח חיים סימן ה) וזל"ק: ומבואר בהקדמות פרי עץ חיים [בהקדמה לשער התפלה] וז"ל, בשרשי המנהגים שיש חלוקים בין אשכנזים ובין ספרדים קאטלוגיאי ואיטליאי וכיצא בהם, שיש בהם מנהגים קדמונים שלהם בסידורי התפילה וכו', והיה אומר מורי זלה"ה שיש י"ב שערים ברקיע נגד י"ב שבטים, וכל אחד עולה תפילתו דרך שער אחד וכו', ואמר שודאי לא היו השערים ודרכי השערים שוים גם כן וכל אחד משונה מחבירו, לכן גם התפילות משונות, לכן כל אחד ואחד ראוי להחזיק כמנהג תפלתו וכו', עיי"ש בארוכה.

בך בכל דור ודור היה כל אחד נוהג אחר פסקי רבותיו ומנהגי אבותיו, וכל עדה היתה רוכשת הוקרה והערצה לעדה האחרת, מתוך הידיעה שהרבה דרכים למקום וכולם אהובים וכולם ברורים. ובכורנו כשאיקלע לעירנו אחד מעדת הספרדים איך שהיו מקרבים אותו בחיבה יתירה. אך בדורנו זה קמו תרבות

רבינו עובדיה מברטנורא כותב בריש מסכת אבות (משנה א): לפי שמסכת זו אינה מיוסדת על פירוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כולה מוסרים ומדות, וחכמי אומות העולם גם כן חברו ספרים כמו שבדו מלכם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חבירו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו, משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבו המסכתא לא ברו אותם חכמי המשנה מלכם אלא אף אלו נאמרו בסיני, עכ"ל.

הוי אומר שכשם שמושה רבינו ע"ה קיבל מסיני את משפטי התורה ומצוותיה, כך קיבל עניני מוסר ודרך ארץ, ואנו אין לנו אלא דברי רבותינו שקבלו איש מפי איש עד למושה רבינו, וכמו שכתב זק"ק מצאנו זי"ע על עצמו (שו"ת דברי חיים, ח"א חושן משפט סוף סימן כג): כאשר קבלנו איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, וכן אני אם כי אני זעירא דחברייא קבלתי ממו"ח זלה"ה שהיה גאון עולם ומהגאון בעל מחבר ים התלמוד, והם סמכוני להורות ולדון כאשר היה אתי בכתובים, אשר ידוע שהם קבלו איש מפי איש עד רש"י ז"ל כידוע לכל, ורש"י ידוע שקיבל איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה וכו' עיי"ש.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי א, ה) שמע בני מוסר אביך, שגם מוסר אין לך לשמוע אלא מאביך מה שהוא שמע מאביו ואביו מאביו דוד אחר דוד עד למושה מפי הגבורה, ויש לקיים (דברים לב, ז) שאל אביך ויגידך זקניך ויאמרו לך, ואל תחדש דבר מדעת עצמך.

מנוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה וכו' הבן אינו מתבייש מאביו וכו', עיי"ש, והיינו שהבנים רואים את עצמם חכמים ונבונים יותר מהוריהם.

דו"ץ הרה"צ מוה"ר לייזר [רבי אליעזר ירוחם בארון] זצ"ל, חתנו של

זק"ק מצאנו זי"ע - שהיה גברא חכימא ובעל מדריגות, והיה רגיל על לשונו מילי דחכימא בדרך צחות - התבטא פעם על המצב בימיו: למזלנו שהצעירים של היום אינם מייחסים חשיבות לזקנה, שאלמלי כן היו אומרים גם שהם מבוגרים בשנים יותר מאבותיהם... ואין המדובר מכופרים ומשומדים שמורדים באבותם ובוועטים בהם, אלא מבני ישראל הכשרים, שלדאבוננו חוצפה ירדה לעולם וכל אחד רוצה להיות עצמאי, שיש לו דעת ושכל משלו ואינו צריך כבר לשאול בעצת ההורים.

זאת לפנים בישראל היה האב מושל בבית ועל פיו יצאו ובאו כל עניני הבית, כל ילד בבית ידע שהאב יודע יותר ממנו ובכל עניניו פנה לשאול את דבר אביו. אך לדאבוננו מחמת שנברה העניות במדינות רבות ובפרט בארץ ישראל, נאלצו הבנים לחפש להם מקור לפרנס את עצמם ולא היו סמוכים על שולחן אביהם, ומזה נשתרשה בהם הידיעה המוטעית שהם בני אדם לעצמם, וחוצפא יסגא אף בקרב צעירים בשנים לדבר עתק שאין להורים להתערב בעניניהם להגיד להם מה לעשות. דבר זה הוא ממדוי הדור ומעולם לא שמענו כזאת כמו ששומעים כיום במדינה הזאת.

שח לי הגה"צ רבי שמואל ענגיל אבדק"ק ראדומישלא זצוק"ל,

אנשים חטאים בשיטה חדשה שיש לעשות "מיוזג" ולבטל החילוקים שבין העדות, ולהטיב לא ידעו, שכן לדאבוננו רואים את התוצאות איך שאיש את רעהו חיים בלעו מחמת הפילוג ושנאה ששוררים בין עדה לחברתה.

על זה אמר הכתוב, קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, רצ"ל איך להתנהג בקדושה ואיזה חומרות לקבל גם את זה עליכם לדרוש מאתי. כי קדוש אני ה' אלקיכם, שכן אצל הכומרים להבריל בין מומאה לטהרה נקרא קדושה מה שאין נושאים נשים, ולכן חס לכם ברעת עצמכם, אלא תשמעו את דבר ה' מפי חכמי התורה והזהרו במנהגי אבותיכם.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלקיכם. (יט, ג)

יש לדייק באומרו 'איש' שלכאורה שפת יתר הוא. גם צריך לבאר שייכות וסמיכות הדברים לפרשה זו שנאמר בראשה קדושים תהיו, ואילו מורא אב ואם הוא מגופי תורה ולא ענין של פרישות וקדושה. ובכלל יש להבין למה הוצרכה התורה להזהיר על דבר זה שהשכל מחייבו, לכבד ולירא מאביו ואמו שהביאוהו לעולם ומשתדלים ומורחים עבורו.

ונראה לומר, שעיקר אזהרת התורה בזה היא על דור האחרון של עקבתא דמשיחא, שעל תקופה זו כבר ניבאו חז"ל (סוטה מט, ב) בעקבות משיחא חוצפא יסגא וכו', נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים, בן

קערת המרק שאכלו הימנה. הנוכחים שם הביטו לראות מה יעשה הרה"ק מבעלזא עכשיו כאשר יש במרק מצה שרויה, אך מה מאד השתוממו בראותם שהרה"ק המשיך ואכל עוד כמה כפות מהמרק, ורק את חתיכות המצה הסיט הצידה ולא אכלם. זאת כיון שידע שאם יפסיק מאכילתו תיגרם לאמו צער וחלישות הרעת, לכן היה נוח לו לעבור על החומרא שלא לאכול שרויה בפסח, ובלבד שלא לצער את אמו. ומקור הדברים בספר חסידים (סימן שט) שאם אביו ואמו מצטערין בתעניותיו אסור לו לענות נפשו עיי"ש, והיינו שדברים שאינם אלא משום חומרא אין לעשות בניגוד לדעת אביו ואמו (ועיין שו"ת דברי יציב, יור"ד סימן קכה אות ד).

בזה יומתק כוונת המשך הפסוקים, לפי דברי הרמב"ן הנ"ל שמצות קדושים תהיו נאמר על עניני פרישות וחומרות, ועל זה הסמיך הכתוב לאמור, **איש אמו ואביו תיראו**, שדברים שאינם אלא משום חומרא, וכגון אכילת מצה שרויה, נדחים במקום כיבוד ומורא אב ואם. וממשיך הכתוב, **ואת שבתותי תשמורו**, היינו רק דברים של חומרא בעלמא נדחים מפני כיבוד אב ואם, ולא גופי תורה, כדרשת חז"ל (יבמות ה, ב; מובא ברש"י כאן) סמך שמירת שבת למורא אב, לומר אף על פי שהזהרתך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות.

אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלקיכם. (יט, ד)

שבימי ילדותו היה כבר יתום מאביו, ובהיותו אז עם אמו האלמנה אצל זקה"ק מצאנו זי"ע, אחד הדברים שהזהירו זקה"ק היה, שיוהר בכבוד אמו, באומרו כי שלמה המלך ע"ה לא זכה למלוכה אלא בשביל שנוהר בכבוד אמו (ראה עוד בשפע חיים, דרשות חומש רש"י תשל"ח, פרשת קדושים, אות טו; דרשות חומש רש"י תשל"ט, פר' נשא, אות כה; שפע חיים מכתבי תורה, ח"ג, מהר"ב, בצוואת הקודש, אות כג). ומי יבוא אחר המלך להבין בסוד שיח שרפי קודש, אבל לפי פשוטן של דברים רואים שזה אחד מעיקרי היהדות, ומחמת שהיה ילד עליו חשש זקה"ק שמא יזלזל בכבוד אמו בחשבו שהוא יודע יותר טוב ממנה ויאמר לעצמו וכי היא יודעת מה זה לימוד התורה, ולפיכך הזהירו על הדבר שאף שלמה המלך שהיה חכם מכל האדם היה נוהר בכבוד אמו.

זו גם כן כוונת הכתוב כאן, אחרי שאמר קדושים תהיו וכבר תזכו להגיע לדרגה זו, אליכם הקדושים והמורמים מעם אני מדבר ומוזהיר: **איש אמו ואביו תיראו**, אמר 'איש' לשון חשיבות (עיין רבינו בחיי, שמות לה, לה; אור החיים, שמות לה, כא; ועוד), היינו אף שאתה במעלה גדולה בדרגת איש ואתה תלמיד חכם מופלג, מכל מקום אמו ואביו תיראו, ואל תעלה בלבך מחשבת גאווה לומר הרי אני קדוש והם אינם קדושים כמוני.

מסופר על הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, שפעם בליל הסדר ישבה אמו הישישה והצדקנית סמוך אליו, והוא אכל עמה בקערה אחת, וכשקשתה עליה אכילת המצה מחמת זקנותה שכחה שנוהגים בפסח שלא לאכול שרויה והניחה כמה חתיכות מצה לתוך

לא דאג כלום, עמד החוזה ההוא מן השולחן ורכב על התנין הלבן ועלה לשמים, וכבש שם כל המלכות, וכשהרגיש המלך הראשון ורצה לעלות ולחזור אל מקום ממשלתו, סגר זה השני אשר כבש המלכות הדלת בפניו, ולא הניחו עוד לעלות למקומו הראשון, ועל פי תחנונים גדולים נתרצה המלך השני אשר עמד תחתיו להניח לו מקום לשכון על הר אחד ידוע בארצם ועודנו שם לפי דבריהם. וספרו הכותבים שאלו הדברים באמונת השמות המופלג הלז הם החשובים והתקפים שבאותה מדינה, אשר אנשיה נודעים בשם לחכמה ולתבונה, חריפים בכל מלאכת מחשבת ואומנות, עד שחושבים בני שאר מדינות סומים בערכם. ע"כ עי"ש.

בזאת גם מובא על איזה אומה שהיה להם במדינתם הר מסויים שהיה מוחזק אצלם כמקודש ואסור לנגוע בו, וסיבת הדבר לפי ספרי דתם היא, שלפנים היה שם מדורו של אחד ממשרתי מעלה, ופעם עשה סעודה והזמין לסעודתו את 'העליון' שירד מן השמים רכוב על סוסו וקשר את הסוס עם חבל אדום וישב לסעוד, בתוך הסעודה נדרם 'העליון' ואותו משרת קפץ על ההודמנות וישב על הסוס ועלה למרום ונעשה הוא 'העליון', ואותו 'עליון' שמלפנים נשאר שם למטה והיה בוכה ומתאונן על גורלו המר, עד שריחם עליו זה 'העליון' החדש והקדיש בשבילו את ההר הזה שיבנה לו שם בית דירה וידור שם, ולכן ההר מקודש...

בדברים בדויים ונבערים כאלו האמינו אומות שלימות של אנשים,

ברש"י, אל תפנו אל האלילים, לעבדם, אלילים לשון אל, כלא הוא חשוב, ע"כ. וצריך ביאור מאי קא משמע לן והלא הם דברים ידועים לכל שאלילים הללו אין בהם ממש.

ונראה לומר, דהנה מקובל היה אצלינו להקפיד שלא להסתכל על צלמים של עבודה זרה (עיין שו"ע יו"ד סימן קמב, טו; רמב"ם הלכות עבודה זרה ב, ב; ספר החינוך בפרשתן מצוה ריג). ופשטות כוונת הדברים כדי שלא לייחס להם חשיבות כלל ועיקר, שאם יסתכלו בהם יש מקום לחשוש שינהו אחריהם. ואומרים על הגה"ק הרבי ר' יהונתן זי"ע שעיין בכל ספרי אמונתם כדי להיווכח ולראות שאין בהם ממש, אולם לאו כל מוחא סביל דא, ואדם פשוט אם יקח לתוך ביתו אליל זהב להתבונן ולראות שאין בו ממש, סופו לבוא לידי כפירה ועבודה זרה רח"ל.

ובאמת פליאה דעת להבין את האומות הקדמונים איך שהיה אדם חורש עין ויעשהו כתבנית איש וישתחו עשהו פסל ויסגר למו ויתפלל אליו ויאמר הצילני כי אלי אתה (ראה ישעיה מד), וכי נבערים מדעת היו, וכבר האריכו בזה הראשונים. בענין זה מביא הגה"ק רבי יעקב עמדין זצוק"ל (בספרו מגדל עוז, חלק נה חכמ, חלק צורי, אות נח) וזה לשונו: קראתי בספר מספרי החדושים מארץ סינה, כי שם עם רב יאמינו כי מלך השמים בא פעם ורכב על תנין לבן, וירד מן השמים למקום אחד ממדינתם, וקרא לאחד מן החושים שבארצם הידוע אצלם בשם לסעוד עמו, בעודם יושבים בסעודה ומטיבים את לבם יחד, והמלך

כשאר קדשים, רק כוונת התורה למעט בשר תאווה ולאכול שלמים, ומה יעשה בשבת וכי יאכל בחול בשר קודש ובשבת חולין, זה אינו ראוי, ולכך יהיה נאכל לשני ימים, ויזבח בערב שבת ויאכל עד מוצאי שבת.

גם כי אמרו חכמי הטבעיים כי דבר העומד ב' ימים יקרה בו כח עפושי, ולכך אמרו חז"ל (סנהדרין צא, ב) אפשר בשר שוהה ג' ימים בלא מלח ולא יסרח, ולכך ביום השלישי בהיותם כואבים (בראשית לד, כה), כי כאשר יוגבר כח עפושי במכה יחלוש ויכאוב ביותר, ולכך אמרו (שבת קנא, ב) דביום שלישי לאחר מיתה כריסו של אדם נבקעת, כי אז גבר כח עפושי, ולכך (הושע ו, ב) יחיינו מיומים וביום השלישי יקימנו, וזה מבטלי נאות בקדשים שיקרה בו כח הזה, ולכך לא היה נאכל ביותר משני ימים ולילה אחד. וגם קודש הוא כמו אכילת קדשים שאכל אדם הראשון קודם שחטא לאכול מעץ הדעת (עין סנהדרין נב, ב), ולא התגבר אז כח התאווה מחלק רע מעץ הדעת עד זמן צאת השבת, ומקודם היה תאוותו בקדושה שהוא שני ימים, ולכך יאכל בשר קודש למעט תאוות היצר הרע שני ימים, כנגד אדם הראשון שהיה ביום ו' ושבת קודש. עכ"ל ודפח"ח.

והנראה לי לומר עוד מעט בזה, דהנה מצינו (מגילה ג, ג) גדול תלמוד תורה יותר מהקרבנות תמידין, ואף אם נאמר דעבודה עדיף מתלמוד תורה דיחיד וכמו שהאריכו בזה, מכל מקום ברור שאין זה תכלית המכוון לעסוק תמיד בעבודה ולעזוב לגמרי את עסק

ורואים מכך שהטומאה כוחה גדול לשמות את הדעת כדי להמריד במקום, ואלמלי היה איסור בתורה על אכילת צואה בודאי שהיתה מתוק לחיך אצל אנשים ואומות שונות.

לפיכך הכתוב עומד ומוהיר, אל תפנו אל האלילים, לשון אל בלא הוא חשוב, כלומר אף אם כוונתך רק לודא ולהוכיח שאין בהם ממש, כי כח הטומאה גדול להעביר אותך על דעתך, שכן תחילתן אלילים הם ואם אתה פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות, ואך בואת תדבקן כי אני ה' אלקיכם.

וב' תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו, ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף וגו'. (יט, ה-ו)

בתפארת יהונתן כאן ביאר וז"ל, הרצון כי כל הזבחים באים לכפר ונפש תחת נפש, אמנם זבח שלמים היא תמורת בשר תאווה, כדי למעט התאווה שלא יאכל בשר לתאווה ויהיה כח ליצר הרע, על כן יזבח שלמים ושם יאכל קדשים בטוהרה וביראה ומכניע תאוותו, וזהו לרצונכם תזבחוהו, הוא הרבר אשר אמרנו כי זבחים לרצון שלהם ומכניעים לתאוותם, ולכך צוה מבלי להשהותו לזמן מרובה כדי שלא ירבה באכילה, כי יכבד עליו לזבוח מבקר וצאן בפעם ובפעם, ולולי שקצב התורה זמן היה מלחו ומשהו ימים רבים, אבל בזה אין לו זמן מרובה, וגם ברוך ה' יום יום, ואין להכין לזמן מרובה. ואמת כי שורת הדין שיהיה נאכל רק ליום אחד

ליום והיה טרוד ביום ולא השלימו, יסלימו בלילה מיד. והוא על פי מה דקיימא לן (חולין פג, א) שבקדשים הלילה הולך אחר היום. ובאה ההוראה על זה בקרבן שלמים דייקא שבא בנדבה, ואם ירבה האדם להביא נדבות תורה מה תהא עליה, לפיכך הרחיב הכתוב זמן אכילתם ולהורות נתן שעליו לעסוק בתורה ואז יירצה קרבנו.

וזה שרמז הכתוב בלשוננו, וכי תזבחו זבח שלמים לה' דייקא, רצ"ל בכוונה זכה בלתי לה' לכדו ולא לשם הנאת עצמכם להיות מזוללי בשר, לרצונכם תזבחוהו באופן שיהא לרצון ולנחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו, וזאת כשלא תבטלו מעסק התורה, כי רק ביום זבחכם יאכל וממחרת, ואילו בלילה תעסקו בתורה, וכן והנותר עד יום השלישי באש ישרף, כי אז כבר תעסקו כל הזמן בתורה, והבן.

התורה, ובוודאי שיש גבול לזה, שאם מרגיש פגם בנפשו וכדומה יביא נדבת לבו לה', ולא שכל ימיו יהא עסוק בקרבנות ולמלא בטנו כזולל וסובא כשאומר שכוונתו לאכול קדשי שמים, ועל כגון זה נאמר (ישעיה א, יא) למה לי רוב זבחיכם יאמר ה' וגו'.

משום כך יש לומר נאכלים שלמים לשני ימים ולילה, כי לא איברי סיהרא אלא לגירסא (עירובין סה, א), ואם לא יהיו נאכלים אלא לילה ויום הרי יהא זקוק להתפנות בלילה לאכול את בשר זבחו שלא יבוא לידי נותר, ואם כן תורתו מתי נעשית, לפיכך נתן לו הכתוב יום נוסף לאכילה ככתוב ביום זבחכם יאכל וממחרת, כדי שבליילה שבינתיים יוכל לעסוק בתורה ולהשלים את שיעוריו שלא הספיק לגמור במשך היום, כפי המבואר בשולחן ערוך (אורח חיים סימן רלח, ב) אם יש לו חק קבוע ללמוד כך וכך

לפסח שני ול"ג בעומר

שביניהם, והכל סודי סודות רזין דרזין, והפסוק (תהלים קיט, יח) ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, רומז להילולא דרשב"י שחל בל"ג בעומר (עין בני יששכר, מאמרי אייר, מאמר ג, אות ז), ופלא שזה חל מיד לאחר פסח שני אשר אז תרעין פתיחין (זוה"ק, פרשת בהעלותך, ח"ג דף קנב, א) והוא סוד הגאולה. ואפשר שלזה נתכוון זקה"ק מצאנו ז"ע שהכה בידו על פיו הקדוש - כמי שירא לומר מחמת כבודו - כשעיין בחתם סופר (עין שו"ת חתם סופר, יורה דעה, סימן רלג) על ענין ל"ג בעומר, ואמר שזה

בשבוע זה חל פסח שני, וכן ההילולא דרבי שמעון בן יוחאי, ושל הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע [י"ט אייר, ל"ד בעומר], ושל הרה"ק רבי מרדכי ממשערנאביל זי"ע [כ' אייר, ל"ה בעומר], ואילו היו בני אדם יודעים אחד מני רבבה מגודל מעלת שבוע זה מימי הספירה עד היכן הדברים מגיעים, לא היו נחים ושוקטים לרגע.

ויש ענין מיוחד למה חלים ימי הילולא האלו בזה אחר זה והשייכות

בפרשת פסח שני נאמר (במדבר ט, ו-י), ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא, ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל. ודקדק זקה"ק מצאנו ז"ע (דברי חיים, פסח, ד"ה בפסוק למה נגרע) על שאלתם למה נגרע, הלא הם בעצמם הקדימו ואמרו אנחנו טמאים לנפש אדם, וטומאתם גרמה להם שלא יוכלו להקריב. ועוד דקדק באמרם בתוך בני ישראל, דהיה די לאמר למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו.

ובעצם הדבר יש לכאר, למה בכל המועדים והקרבנות לא מצינו השלמה כמו שהכין הקב"ה את פסח שני כהשלמה לפסח ראשון, ואדרבה בכל הקרבנות אמרו עבר זמנו בטל קרבנו. ובזה הקדוש (פרשת בעלותך ברע"מ, ח"ג דף קנז, א) איתא, דמחג הפסח ועד פסח שני תרעין פתיחין, וכן ז' ימים מפסח שני עיי"ש, וגם זה צריך ביאור למה לא מצינו כן בשאר ימים טובים.

*

ויש לומר על פי שנחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע (ראש השנה יא, א) אי בניסן עתידין להיגאל או בתשרי עתידין להיגאל, והלכה כרבי יהושע דבניסן עתידין להיגאל כי רבי אליעזר שמותי הוא (שבת קל, ב). וההתעוררות לגאולה נמשך עד פסח שני, כרמצינו בירושלמי (פסחים, פרק ט, הלכה א; ועיין מנחת חינוך, מצוה שפ) שנסתפקו אם יבנה המקדש בין פסח ראשון לפסח שני אם יביאו קרבן פסח

ממש מהיפך להיפך. ומי יודע הנסתרות לה' אלקינו, והמ"י.

ועבודת הצדיקים הללו היתה לבטל הדינים מבני ישראל, כמו שצוה הקב"ה לאהרן הכהן שהיה מבחינת תומך ואורח לאיש חסידך (דברים לג, ח), אמור אל הכהנים, אמירה רכה (שמות רבה מב, ב) ולא דיבור שהוא לשון קשה (מכות יא, א), כי זהו עיקר עבודת הצדיקים הקדושים להמשיך רחמים וחסדים על בני ישראל. והבטיחו השי"ת בשכר היראה שנתירא מלפני הקב"ה שתתן לו פרשה זו, שאינה זוה ממנו ומבניו ומבני בניו עד סוף כל הדורות ואיזו זו פרשת המת (ויקרא רבה כו, ו), רצ"ל שיוכלו בניו אחריו להמשיך רחמים וחסדים ולהיות בבחינת ויעמוד בין החיים ובין המתים ותעצר המגפה (במדבר יז, יג), שיוכלו לעמוד ולתבוע בחזק יד ולומר שאינם מניחים לגזירות רעות שיחולו על ישראל ח"ו, ולא ינוחו עד שיומתקו הדינים מעליהם.

ותמיד יהיו צדיקי אמת שהם בבחינת כהן שיהיה בכוחם לבטל את הדינים והגזירות רעות ולהמשיך רחמים וחסדים על כל הדור ובכל מקום, דור דור ודורשיו (עיין סנהדרין לה, ב), דלפי הדור כן יהיו דורשיו, ועל פי זה יתן להם השי"ת כהן שיאמינו בו, ובמדה זו של ספירת הוד הולכים צדיקי האמת להמשיך רחמים וחסדים על בני ישראל.

[מתוך שפע חיים – רעוא דרעוין, פרשת אמור, מאמר ג, אות ח, משנת תשכ"א]

בפסח שני עיי"ש, ונמצא שהימים האלו מסוגלים לגאולה.

וממזעם זה הניח הקב"ה תרעין פתיחין בימים אלו, בכדי שאם לא יזכו לגאולה בימי הפסח גופא יוכלו בני ישראל להרבות בתפילות והתעוררות רחמים להחיש עת גאולתם ולהכניע את כוחות המומאה והקליפות עד זמן המוכשר של פסח שני ובימים שלאחריה, כי ימי חודש אייר עד ז' ימים לאחר פסח שני, הם המשך וחמיבה אחת עם חודש ניסן המסוגל לגאולה.

וזוהו לימוד עבורנו על גדולת וקדושת הימים כי נורא הוא, ואשר לכן בתוך ז' ימים מפסח שני חל ל"ג בעומר יומא דהילולא של רבי שמעון בר יוחאי, ולמחרת חל הילולת הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע שכל ימיו רצה להחיש ולמהר זמן גאולתנו כנודע, ואחר כך חל הילולת הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע אשר מי ישיג קדושתו הנפלאה, ובנו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע עשה בכל שנה ושנה ביומא דין כעין הילולא דרשב"י.

ובל הימים האלו המה כיומא אריכתא ומסוגלים לגאולה, ובזכות שבימים אלו תרעין פתיחין היו הצדיקים יכולים להתעלות להיכלות גבוהים ולפעול שם לקרב את הגאולה השלימה, וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז, ב), וגם כעת הם עומדים לפני כסא הכבוד בשמים ממעל לבקש רחמים עלינו להחיש גאולתנו ופדות נפשנו.

✱

ואולי יש לומר שהקב"ה נתן כח לצדיקי אמת שלא יניחו לנעול השערים גם בעבור ז' ימים מפסח שני, ושישארו השערים פתוחים לא רק בשבוע של מרת הוד, אלא גם אחר כך במדת יסוד ובמדת מלכות עד חג השבועות זמן מתן תורתנו, ואשר לכן איתא בתיקוני זוהר (תיקון כא, דף נה, א) דבחג השבועות ביה יפקון ישראל מגלותא, כי זהו המשך ורציפות מאז חג הפסח שהוא זמן מוכשר לגאולה. ויורמו במנהג ישראל שכתב החיד"א (לב דוד, פרק לא) שנהגו לאכול מצה בחג השבועות, לרמוז שכל הימים האלו מפסח ועד עצרת המה ימים קדושים ומסוגלים להביא את משיח צדקנו בגאולה השלימה.

ונמצא דתרעין פתיחין בכל ימי הספירה ובבחינת פתחו לי שערי צדק וגו' (תהלים קיח, יט), ולכן איתא מהרה"ק הרבי ר' מענדלי זי"ע (עיין שו"ת מראה יחזקאל, סימן קד) להרבות בימי הספירה בלימוד הלכה ותוספות, כי אין ישראל נגאלין אלא בזכות התורה (פסיקתא זוטרטא, פרשת ואתחנן, עה"פ כי שאל נא; ועיין בבא בתרא ח, א), והיינו תורה שבעל פה (עיין ילקוט, הושע ח, רמז תקכה), ובכח לימוד התורה נזכה להחיש את הגאולה בימים מסוגלים אלו.

והבב להאריך את זמן פתיחת השערים למעלה מסור בידי הצדיקים לומדי התורה דייקא, דהתורה נקראת שער כדמצינו (יומא עב, ב) מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עבד, ופירש רש"י ותרעא לדרתיה עבד, שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה וכו'.

הזה שאנו שרויים בו זה י"ט מאות שנים, ועדיין שכינתא בגלותא והמקדש חרב ושועלים הלכו בו, וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם דגם אם יתנו לנו חרות משעבוד מלכיות אפילו יותר ממה שהיה בימי דוד ושלמה, מכל מקום מי שיש בו אפילו ניצוץ קטן של אהבת ה' לא יחפוץ בחרות גרידא בלי בנין בית המקדש והתגלות כבוד שמים, והקב"ה יודע האמת שרצוננו לראות את מלכנו ולחזות בבנין ירושלים משוש כל הארץ, שנוכח לעלות לציון ברנה ולהקריב קרבנות לפניו ית"ש.

ולבן זמן השמחה של פסח שני הוא ביום י"ד שהוא זמן הקרבת הקרבן דייקא, לרמוז שכל חפצנו הוא התגלות כבודו בבנין בית מקדשנו ותפארתנו, כשנוכל לעבוד עבודת הקודש לפניו ולעשות לו ריח ניחוח בהקרבת הקרבנות ובראותנו את הכהן גדול עומד וגשאל לאורים ותומים, ואין עושים השמחה בליל ט"ו זמן גאולתנו ממצרים כי לא לחרות הגוף אנו נושאים עינינו, וכל העולם הזה ותענוגיו והבליו אינו שווה לנו כלל וכלל - - -

*

בזה יתורץ מה שדקדק הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי, פרשת בא, ד"ה ואמרתם זבח פסח) דבכל התורה נקרא החג הזה בשם חג המצות, ואילו כפי ישראל הוא נקרא חג הפסח, ותרין לדרכו.

ולחנ"ל יש לומר שאנו מגלים דעתנו בזה דאין חפצנו בחרות הגוף כפי הנרמז בשם חג המצות, כי כל ימי

עכ"ל, ובכח לימוד התורה הנקראת שער הם מונעים ומעכבים את נעילת השערים בשמים ממעל.

ביתר שאת יש לומר, דמצינו (פסחים פח, א) שיעקב אבינו קרא לבית המקדש בית שנאמר (בראשית כה, יט) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל. ועל זה אמרו, חבל על דלית ליה דרתא, רצ"ל חבל עלינו בני ישראל שאין לנו את בית המקדש אשר חרב בעוננו, ולא זו בלבד אלא שהמקטרגים והמסטינים עוד עומדים עלינו לנעול שערי רחמים ולפרוס מחיצה של ברזל ח"ו, ואנו צריכים הרבה תפילות ותחנונים לבקש ותרעא לדרתיה עבד, היינו שישארו השערים פתוחים עבורנו שנוכל לפעול על ידם את בנין בית המקדש.

*

ונחגו ישראל לעשות סעודת פסח שני ביום י"ד אייר זמן הקרבת קרבן פסח, וכבר עמדו בזה (עיין שער יששכר, מאמרי אייר, פסחא ועירא, אות יב) על שאין עושים הסעודה בליל ט"ו שהוא זמן אכילת הקרבן, וכמו שעושים בפסח ראשון, ולמה יום ט"ו באייר הוא יום חול ובכל תפוצות ישראל אומרים בו תחנון. ויש לומר דהמצה היא זכר לחרות מצרים שנאמר (שמות יב, לד) וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צדורות בשמלותם על שכמם וגו', ויציאת מצרים היתה ביום ט"ו לחודש, ולכן עושים אז יום טוב בפסח ראשון עם אכילת מצה לרמוז על גאולתנו מגלות מצרים.

אבל פסח שני שנתקן עבור הטמאים והרחוקים, רומז על הגלות המר

במהורים ובירושלים עיה"ק. וכאמור אנו עושים עיקר יום טוב פסח שני בזמן אכילת הקרבן, וקוראים לו חג הפסח ולא חג המצות, להורות דעיקר עבודתנו וחפצנו הוא להיות עבדי ה' ולהקריב קרבנות לפניו ית"ש, ואין רצוננו בחרות והנאת הגוף, ואדרבה אנו ששים ושמחים בזה שאנו משועבדים להשי"ת ונתונים תחת עול מלכותו, וברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תרי"ג מצוות מן התורה ועוד מצוות דרבנן.

הלא אילו את טובת הגוף דרשנו, היה טוב לנו להיות במצרים וכמו שאמרו בני ישראל (שמות מז, ג) בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע, וכן אמרו (במדבר יא, ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, והיינו יכולים לגדל שם בלודית (עין ויקרא רבה כג, ב) ולילך לבתי טרטיאות וקרקיסאות (עין ילקוט, פרשת שמות, רמז קסב), אבל אין אנו חפצים בואת אלא אנו שמחים ומשתוקקים להיות תחת שעבוד מלכותו ית"ש.

ואם היו שואלים לגוי אם רצונו להיות עבד במצרים עם הטובות שנתנו שמה או לקבל על עצמו עול תרי"ג מצוות, בלי שום ספק היה בוחר להיות עבד משועבד למצרים, כי עבדא בהפקירא ניהא ליה (גישין יג, א) ושם יכול למלא תאוות לבו ולא היה מחוייב במצוות. אבל ישראל קדושים אינם כן ואצלם נחשב עצם השעבוד לעבודת ה' בחרות שאין למעלה ממנה. ואף דבדוראי שמחים אנו ביציאת מצרים, אבל אין

חיינו המה כחלום יעוף ואין שום הבדל אם כבוד מלכים הוא מנת חלקנו או שיש לנו עניות ואביונות, וכל שאיפתנו היא לקבל עלינו עול מלכותו של אבינו שבשמים ולהקריב לו קרבנות, להיות לו עבדים נאמנים ולעשות לו נחת רוח, ולכן אנו קוראים אותו חג הפסח דייקא, על שם הקרבן.

*

וידוע שזקה"ק מצאנו זי"ע נמנע מאמירת תחנון בשבוע שלאחר פסח שני, ומעמו ונימוקו עמו שבימים אלו תרעין פתיחין וכנ"ל, אבל בנו דר"ז הרה"ק משינאווא זי"ע לא נהג כן, וכן מנהג העולם לומר תחנון בימים אלו, ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

ויש לומר בטעם שיטתו של הרה"ק משינאווא, דרצונו היה להורות דרך יום הקרבת הפסח בלבד נחשב אצלו ליום טוב (ואף שאכילת קרבן פסח שני היה בליל ט"ו, אבל בקדשים הלילה הולך אחר היום (חולין פג, א) ונחשב שאכלו ביום י"ד), כי על זה אנו מבקשים ומייחלים. אבל זקה"ק מצאנו סבר שבכל הז' ימים יכולים לעורר את הגאולה ואת בנין המקדש כיון דעדיין תרעין פתיחין, ובימים אלו המסוגלים לגאולה לא רצה לעורר קטרוג ולהזכיר עוונות באמירת התחנון.

*

עוד יש לומר, דבחג הפסח ישנם ב' מצוות, מצות אכילת מצה הנוהגת בכל מקום ואצל כל אדם, אפילו ערל וממא ומי שהיה בדרך רחוקה (פסחים כה, ב), ומצות אכילת הפסח שאינה אלא

ותחת שעד עתה מררו המצרים את חייכם בחומר ובלבנים כעת אתם אנשים חפשיים. והקב"ה המסכב כל הסיבות גורם להם עיכובים ומניעות שלא יעלה בידם להגיע לעיר הקודש ירושלים ולמקום המקדש להקריב שם הקרבן במועדו.

ואדם כזה כיון שנבצר ממנו לעשות הפסח, הריהו יושב בדד בלא חבורה ואוכל רק מצה ומרור, ואז נפקחין עיניו ומתעורר לבו לתשובה כי הוא מבין שהחליף חיי עולם בחיי שעה ואשר לכן סיבב לו הקב"ה את המניעות, והוא נותן אל לבו לשוב אל ה' ועיניו זולגות דמעות בבכי ובתחנונים שיוכה גם הוא להקריב קרבן לה' ולהתקרב לעבודתו כמו כל אחיו מישראל. ואז השי"ת מרחמיהו ומוחל לו על עוונותיו ומעלים עין מחסרון דעתו, ונותן לו זמן חדש ביום י"ד אייר להקריב בו את פסחו ולהשלים בזה את נפשו ונשמתו. ולכן מצות פסח שני היא רק ביום ההקריבה ולא כל ז' ימים, כי כל ענין היום הזה הוא להשלים הנפש רוח ונשמה שהיה חסר לו, ושיקבל עליו עול מלכות שמים, שזה נרמז בקרבן פסח ולא במצה שנאכלת כל שבעה.

וידוע מהרה"ק מקאמינקא זי"ע שפעם בפסח שני סיפר על בחור בשם תנחום שנעשה חתן, וביארו זאת כי ידוע שבכל יום מימי הספירה צריכים לכוון תיבה אחת ממומור למנוצח בנגינות ותיבה אחת מאנא בכח (שער הכוונות, שער הפסח, דרוש יא), ובפסח שני שהוא כ"ט לעומר צריכים לכוון התיבות 'תנחם חסין', ועל זה רמז באמרו ש'תנחום' נהיה

השמחה על כך שזכינו בבית הים או בית מצרים או בזה שאיננו צריכים לעבוד עבודת פרך בחומר ובלבנים ושאיננו מתייראים מהמצרים, אלא על שקרבנו המקום לעבודתו.

✱

ואמרו חז"ל (פסחים פה, ב) כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, דכזית מקרבן פסח גרם לבני ישראל שמחה גדולה כל כך, והיו שמחים ומהללים ומשבחים להשי"ת על שהיתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו (תהלים קיד, ב), רצ"ל שהם תחת ממשלתו ית"ש, והכזית של קרבן פסח היה מענגם ומשמחם יותר מכל סירי הבשר ושאר ממעמי מצרים. ואדם כזה השמח בעבודתו ית"ש ובעול מלכותו, השי"ת משמרו בכחינת רגלי חסידיו ישמור (שמואל א ב, ט), וכמה חדשים לפני הפסח הוא נזהר כבר שלא לבוא לידי טומאה ח"ו, והוא עולה לירושלים בהקדם כדי להקריב הפסח בזמנו במקומו וכהלכתו.

אבל הקלים והפוחזים שבישראל שאינם מרגישים שמחה בעול המצות, וכשבא חג הפסח הם שמחים רק בזה שהוא זמן חרותו ושנפטרו מעבודת הפרך של מצרים, ושעכשיו יכולים לנקום בגויים ולהקים מדינה משלהם ולישב איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו ולומר שלום עלי נפשי, לאנשים כאלה אומר השי"ת למה לכם להקריב קרבן פסח המורה על שעבוד למלכות שמים ועבודת ה', הלא די לכם באכילת מצה הרומזת לחרות חומרי ולמרור הרומז לשעבוד, כי זהו כל שמחתכם שיצאתם משעבוד לחרות,

ימים אלו שהם כמועד. וכל יהודי צריך לבקש מהש"ת, אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני (תהלים נא, יג), אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני (שם עא, ט), ושבימים גדולים האלו נוכח להיטהר ולקבל על עצמינו עול הקדושה, עול תורה ועול מצוות יותר מן הרגילות.

ורואים איך שרובבות עמך בית ישראל עולים למירון ביומא דהילולא ל"ג בעומר, כי אורו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זורח לתוך לבבות בני ישראל. וכאמור שלאחריו חל ההילולא של הרבי ר' מענדלי זי"ע שרצה לקרב את הגאולה בכל אופן שיהיה כידוע (עיין שפע חיים, רעוא דרעוין, פרשת לך, מאמר א, אות ז), ולמחרתו הילולת הרה"ק מטשערנאביל זי"ע שהיה מפרנס את הל"ו צדיקים נסתרים. וצדיקים הכנה דרבה לקראת הימים האלו, וכל אחד יקבל עליו עול תורה בכדי שיהא ראוי לקדושת הימים, ובפרט שאחר כך מגיע כבר חג השבועות שבו נוכח לקבלת התורה בקדושה ובטהרה.

[מתוך שפע חיים – רעוא דרעוין, פרשת אמור, מאמר ח, אות יג, משנת תשל"ט]

השבוע חל פסח שני, וחלים בו ימי הילולא של הנה"ק בעל נודע ביהודה זי"ע [י"ז אייר, ל"ב לעומר], ושל התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ביום ל"ג בעומר, ואחר כך של הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע והרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, שהיו קדושי עליון, והימים האלו גדולים מאד, והרה"ק

'חתן'. ודבריו הקדושים עמוקים מגי'ם והם דברים העומדים ברומו של עולם, אך להנ"ל יש לומר שבפסח שני אנו מבקשים מהש"ת שכל חפצנו הוא שחסין קדוש הוא ינחנו סלה, ושיתגדל ויתקדש שמיא רבא, ואין רצוננו ח"ו במלכות ולוהיות מושלים בכיפה, ורק ה' יהיה למלך על כל הארץ ויתנו לו כתר מלוכה.

[מתוך שפע חיים – רעוא דרעוין, פרשת אמור, מאמר ה, משנת תשכ"ח]

באים עכשיו ימים גדולים ושבוע קדוש שחלים בו ימי הילולא של קדושי ארץ, ביום ל"ג בעומר הוא הילולת רבי שמעון בר יוחאי, ביום ל"ד בעומר חל ההילולא של הרה"ק הרבי ר' מענדלי מרימנוב זי"ע, וביום ל"ה בעומר הוא הילולת הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, אשר בנו הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בספרו מגן אברהם (להילולת אביו) כותב דברים גדולים מענין יום ההילולא. וחייב כל אחד להכין עצמו בהכנה דרבה לקראת הימים האלו בתשובה באמת ובלב שלם.

ובל ימי הספירה נוסדו לתקן את נפשותינו מכל סיג ופגם ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה, ומכל שכן בשבעת ימי ספירת הוד שהם כעין עשרת ימי תשובה, ובהם תרעין פתוחין (זה"ק, פרשת בהעלותך ברע"מ, ח"ג דף קנז, א) עבור כל אלו המרוחקים מהש"ת שנרחו מפסח ראשון, שיוכלו להיכנס עכשיו בפסח שני. ובצאנו ואצל עוד הרבה צדיקים נהגו שלא לומר תחנון בשבעה

ולכל העם בשגנה. גלוי וידוע לפניו ית"ש שאין לנו ביכולת להתרומם ולהתגבר, ואנו שפלים ונבזים פחותי עם, ומה כבר ביכולתנו לעשות, הלא נוכל להחזיק על כל פנים בנקודת האמונה ולא נתעה בדרכים עקלקלות, ורק השי"ת יכול להוציאנו משאול תחתיה. עת צרה היא ליעקב וצריכים לבקש שיקויים בנו וממנה יושע (ירמיה ל, ז).

ובבכה צדיקי האמת ובזכות העת רצון שלאחר פסח שני, יתעורר דכשם שריחם השי"ת על הממאים לנפש אדם ושהיו בדרך רחוקה, כן ירחם עלינו אף שאנו שקועים במ"ט שערי טומאה ואנו רחוקים מהשי"ת, ונזכה להתקרב אליו לקדושה עליונה בתוך כלל ישראל.

[מתוך שפע חיים – רעוא דרעיון,
פרשת בהר, מאמר ז, אות כ, משנת תשמ"א]

ממריסק זי"ע בספרו מגן אברהם (להלולת אביו) הפליג בשבח אלו הימים. ובצאנו לא אמרו תחנון מפסח שני ז' ימים, דאיתא בזוהר הקדוש (פרשת בהעלותך, ח"ג דף קנ"ג, א) שבימים אלו תרעין פתיחין.

לבן הבה נתאסף בשבוע זה ונקדשו כמו יום טוב וכמו עשרת ימי תשובה, כי אין לנו שום השגה באורות הקדושים המאירים בימים אלו, ונקבל על עצמנו בשבוע זה להיות דבוקים בתורת אמת יומם ולילה, לאוקמא שכינתא מעפרא בבחינת תנו עוז לאלקים (תהלים ס"ה, לה), ואם לא למעננו למענו עש ויסיר מנו חרון אף וכעס, שכן גלוי וידוע לפניו שרצוננו ללמוד תורה לשמה ולהתנהג בדרך התורה.

ירחם השי"ת וירא בעני עמו, דאין מי שילמד אותנו את דרך האמת,

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הרה"ג ר' חיים יהודה הלוי רובינשטיין שליט"א

רב שכונת רמת בית שמש ד'

הרה"ג ר' דוד הלוי רובינשטיין שליט"א

רב ביהמ"ד 'מגדנות אליהו' ירושלים

הרה"ג ר' משה הלוי רובינשטיין שליט"א – מרבני מערכת הכשרות בליקווד
לעילוי נשמת אביהם החשוב

רב האי גאון, מעמודי ההוראה, נודע בשערים המצוינים בהלכה לשם ולתהלה,
מגדולי תלמידיו המובהקים של כ"ק מורן אדמו"ר הגה"ק זי"ע
הגאון רבי אלטר אליהו הלוי בן הרה"ח ר' אפרים פישל הלוי רובינשטיין
זצ"ל

גאב"ד אנמזורפן ורב בית מדרשינו 'היכל צבי' עשרות בשנים

בעל שו"ת "מגדנות אליהו"

נלב"ע ביום ח"י באייר, ל"ג בעומר תשס"ה

תנצב"ה

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ושב ה' אלקיך את שבותך

מנשה כדי לקבלו בתשובה, אף שתשובה קדמה לעולם (פסחים נד, א) עבור כל אדם, איננו במדרש (דברים רבה ב, כ) על הפסוק (דברי הימים שם, יא-יב) ויבא ה' עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה בחושים ויאסרוהו בנחשתים ויוליכוהו בבלה, וכהצר לו תלה את פני אלקיו ויכנע מאוד מלפני אלקי אבותיו, ויתפלל אליו ויעתר לו וגו', וז"ל: ויאסרוהו בנחשתים - ועשו לו מולן [היינו דוד או כלוב] של נחושת והכניסו אותו לתוכו והיו מדליקין תחתיו, והוא היה נשרף מבפנים. אותה שעה קרא מנשה לכל אלוהות שבעולם שהיה מזבח להם, ולא ענו אותו אחד מהם, שנאמר (ישעיה מו, ז) אף כי יצעק אליו ולא יענה מצרתו לא יושיענו. כיון שראה מנשה צרתו צרה שלא ענה אותו אחד מהם, התחיל קורא להקב"ה, אמר לפניו, רבונו של עולם את הוא אלוה על כל אלהים, ואם אי אתה עונה אותי אני אומר שמא ח"ו כל הפנים שוות.

אמר לו הקב"ה, הא רשע, בדיון הוא שלא אענה אותך, שהכעסת אותי, אלא שלא לנעול דלת לפני השבים, שלא יהו אומרים הרי מנשה ביקש לעשות תשובה ולא נתקבל, לפיכך

בפיוט בר יוחאי, 'בר יוחאי ולשדה תפוחים עלית ללקוט בו מרקחים סוד תורה כצייצים ופרחים נעשה אדם נאמר בעבודך'. ויש לבאר בדרך רמז הענין של 'נעשה אדם נאמר בעבודך'.

שיטת רשב"י שהקב"ה קיבל תשובת מנשה

יש לומר בהקדם דברי הגמרא (סנהדרין קג, א) גבי פלוגתא דתנאי אי מנשה יש לו חלק לעולם הבא או לא, אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב (דברי הימים ב לג, יג) וישמע אליו ויחתר לו וגו', ויעתר לו מיבעי ליה, מלמד שעשה לו הקב"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין [ובגליון על הדף צוין דבפסוק כתיב 'ויעתר' ולא כדאמרין בגמרא 'ויחתר'. אבל בכמה מדרשים (עיין דברים רבה ב, כ; פסיקתא דרב כהנא, פרשה ב, פסקא כ) מצינו שדרשו ויעתר בלשון חתירה, וכן הוא בוורר הקדוש (פרשת תולדות, ח"א דף קלו, ב) על מקרא האמור (בראשית כה, כא) ויעתר לו ה', אל תקרי ויעתר אלא ויחתר].

ובמעם הדבר שהקב"ה היה צריך לעשות מחתרת מיוחדת עבור

והוא עושה תחבולות על מנת לקבלו בתשובה לבלתי ירח ממנו נדח.

השב ומתחרט על עוונותיו מעורר חרטה למעלה על בריאת היצר הרע

עוד נקדים מדברי חכימא דיהודאי, הרה"ק מראפשיץ זי"ע, בספה"ק זרע קודש (פרשת נצבים, ד"ה ושב ה') לבאר הכתוב (דברים ל, כג) ושבת עד ה' אלקיך וגו' ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך, ותוכן דבריו הוא, דהנה ידוע שכל מה שהאדם עושה למטה הוא גורם כן למעלה בעולמות העליונים, דבאתערותא דלתתא איתער לעילא, וכן פירשו צדיקים (שלה"ק, פרשת משפטים, תורה אור, בשם מדרש; בעש"ט עה"ת, פרשת קדושים, אות כב-כג) הפסוק (תהלים קכא, ה) ה' צלך על יד ימינך, דכמו שכל תנועותיו של אדם נראות בצל שלו, כן כביכול הקב"ה מתנהג עם האדם כפי שהוא בעצמו עושה.

לכן כאשר אדם מישראל מתעורר ושב בתשובה, והוא מתחרט מאד על עוונותיו ועל מעשיו הרעים שעשה עד עתה, הוא גורם ומעורר באותו זמן גם תשובה וחרטה למעלה, שהקב"ה כביכול עושה תשובה ומתחרט על שברא את היצר הרע, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לב, א) שהקב"ה מצמצר על זה ואומר ואשר הריעותי (מיכה ב, ו), אני גרמתי להם שבראתי יצר הרע (רש"י, ברכות שם, ד"ה דכתיב ואשר הריעותי).

ומבאר שם על פי משל לאב שנתן לבנו החביב עליו סכין לשחק

הריני עונה אותך וכו'. שהיו מלאכי השרת מסתמין את חלונות של רקיע שלא תעלה תפלתו לשמים, מה עשה הקב"ה חתר את הרקיע מתחת כסא הכבוד וקיבל את תפלתו וישיבהו ירושלים למלכותו וכו', עכ"ל המדרש.

כאשר נתבונן במאמר המדרש נראה ונלמד לימוד נורא, כי הלא מגשה היה במצב גרוע וירוד עד מאד, שגם בהיותו סגור בכלוב של נחושת וכבר הסיקו אש תחתיו עד שגופו התחיל להישרף, עדיין לא נתן לכו לשוב אל ה' אלא סר תחילה לבקש אל האלילים, ורק כאשר נוכח לראות שקרא ואין עונה, אזי בלית ברירה בראותו את מצבו הדחוק ועוד מעט קט וכל גופו נשרף באש, אז קרא אל ה' בתפילה, וגם תפילה ותשובה זו לא היתה כלל ראויה ורצויה, באומרו אם תצילנו מוטב ואם לאו אומר ח"ו כל הפנים שוות. ואשר על כן באו מלאכי מעלה וסגרו בפניו שערי תשובה, באמרם שתשובה כזו לא שמה תשובה כלל וכלל, ולא אבו לקבלו. אבל אף על פי כן - אמר רבי שמעון בר יוחאי - חתר לו הקב"ה חתירה מיוחדת מתחת כסא הכבוד, מקום שאין עיני המלאכים רואות, ודרך שם קבלו בתשובה.

הרי לנו לימוד על שיטת רבי שמעון בר יוחאי, שגם תשובה כזו שהיא מחוסר ברירה, בראותו שנשרף גופו, וגם זה עושה רק אחר שקרא לכל האלילים, אף על פי כן הבורא כל עולמים לא בזה ולא שקץ ענות עני (תהלים כב, כה), אין עני אלא בדעת (נדרים מא, א), שאף העני בדעת שנפל לנוקבא דתהומא רבה, אין הבורא כל עולמים חפץ שידחה לגמרי,

שיומשך מזה צער גדול לבני שכעת הוא מתחרט ומסגף עצמו בתשובה וחרטה כל כך מגודל צערו על עוונותיו.

ואז כאשר הבורא כל עולמים אומר כן ומתחרט על בריאת היצר הרע, מתבטל כח הרע והסמרא אחרא וגמחה מן העולם. וזהו שאמר הכתוב, ושבתי - עד ה' אלקיך, שהתשובה שלך מעוררת תשובה אצל ה' אלקיך כביכול. ושב ה' אלקיך, שכביכול גם הקב"ה שב ומתחרט, את שבוךך, רצ"ל על ידי התשובה שלך, ועל ידי זה יתבטל כח הרע ויוכה האדם להינאל מיצרו הרע ולעוברו בלבב שלם, עכתודה"ק.

כשהולכים בתר מחשבה דנים דינא דגרמי שהקב"ה גרם בבריאת היצר הרע

בדרך דרוש יתכן לומר, דהא מילתא תליא בדין גרמא בנזקין, דלכאורה אם הקב"ה אומר אני גרמתי שבראתי יצר הרע, נמצא שאדם החוטא ועובר על מצות ה' אין אשמו בראשו על כך, אלא של מי שברא את היצר הרע. ואף שאין זה מעשה בפועל, כי הלא את מעשה העבירה עשה האדם, אבל אי נקטינן דגרמי בנזקין חייב משום דגירי דיליה הוא הרי אי אפשר לכוא בתביעה אל האדם, ובכן נפטר האדם מן הדין.

ואיתא בפירוש תוספות חדשים על המשניות (פתיחה למסכת אבות) בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, דרבי מאיר הוא מעולם המחשבה ולכן מחייב בדינא דגרמי (בכא קמא ק, א), שכן הגורם אינו עושה מעשה בפועל ובידים להזיק

בו, שבוה יגיע לו שעשוע ותענוג, והאב לא חשש שכן הסכין היה מקופל בנדנה. אולם בנו בבערותו פתח הסכין מנדנה וחתך בו ידיו, והיה דמו זב לארץ והיה לו צער וכאב גדול. וכשרואה האב את הצער של בנו, יש לו גם כן צער וכאב גדול מזה, ועוד יותר מכך הוא מצטער על שהוא בעצמו גרם לבנו הצער הזה בנתנו לבנו את הסכין. ואף שבאמת היתה כוונת האב לטובת הבן שיהא לו לשעשוע, מכל מקום מתחרט האב על זה שנתן לו דבר שנמשך ונגרם מזה צער לבנו, והוא מייסר את מצפונו ואומר אוי לי שאני גרמתי לו.

בן על דרך זו, הקב"ה ברא את היצר הרע לטובת האדם, למען יוכל להכניעו ולכבוש את יצרו ולקבל שכר על כך ולא יהא נהמא דכיסופא, אך כשאין האדם עושה כן, כי הלא הוא בשר ודם והיצר בוער בקרבנו תמיד ומתחדש ומתגבר עליו בכל יום ויום להפילו לשחת רשתו, [וכמו שכבר אמר זקה"ק מצאנו זי"ע בתוך דברי התורה שאמר פעם בחודש אלול בניגון מיוחד של התעוררות: אז דער יצר הרע איזדאקעוועט זיך איבער א מענטש, ווי קען א מענטש זיך א קעגן שטעלן, און ווי קען א בשר ודם זיך ארום שלאגן - אם יצר הרע נטפל לאדם, איך יוכל לעמוד כנגדו ואיך יוכל בשר ודם להילחם עמו], ותחת להשתמש בו לטובה הריהו מקלקל עצמו ופוגם בנשמתו, אזי כשרואה הקב"ה שהאדם מצטער מאד מאד על מעשיו אשר לא טובים, אומר הבורא כל עולמים ואשר הריעותי, והוא מתחרט על בריאת היצר הרע ואומר כביכול, מה עשיתי שבראתי דבר כזה

תוסיף עוד לנפול - אלא קום בתולת ישראל, דבשלמא אם נכתב פסוק זה בדברי הנחמה אתי שפיר לומר כן, אבל הרי מקרא זה כתוב בפרשת קינה, וגם לשון הפסוק מוכיח שבלשון קינה הוא].

אמר ליה, ודאי הכי הוא והא הוה קשיא לי ההוא מלה, יתיר מכלא, ואתינן לגבי דרבי שמעון בחשוכא אנפין [שנתמלא בצער יגון ואנחה על זאת שמשמע מלשון הפסוק שח"ו אפסה כל תקוה, ובא לפני רבי שמעון בפנים חשוכות וזעופות מחמת צער]. אמר לי, מחזיו דאנפך אשתמודע מה דבלבך [ממראה פניך ניכר מה שבתוך לבך, כלומר שהנך בצער על דבר מה]. אמינא ליה, ודאי דאנפי ולבי שוין, אמר לי אימא לי מילך, אמינא לה כתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, מאן דאית ליה רוגזא בדביתו ונפקא מיניה לא תהדר לעלמין אי הכי ווי לבנין דאתתרכו עמה [וכי מי שיש לו רוגז על אשתו ויצאה מביתו שוב לא תחזור לעולמים, אם כן אוי להם לבנים שגלו עמה שלא יחזרו שוב].

אמר לי, ולא סגי לך מה דאמרו כולהו חבריא [מה שדרשו חז"ל בברכות (שם)], אמינא הא שמעתא מלייהו דהוה מרחמי ולא מתיישבן בלבאי [שמעתי דבריהם האהובים, אבל לא נתיישבו בלבי כיון שבקרא לא משמע כן]. אמר, כל מה דאמרו חבריא כלא שפיר ויאות, אבל ווי לדרא כד רעין לא משתכחין וגו' [אמת דמה שדרשו בברכות גם יפה ונאות, אבל מאחר שבדרור זה אין רועים ומנהיגים את העם כראוי, לכן אפשר לך המקרא באופן אחר].

לחברו רק גורם לו הזיק, אך אי אולינן בתר מחשבה שפיר יש לחייבו עיי"ש. ולעניננו יש לומר, דאי ננקוט דאולינן בתר מחשבה הרי זו מליצה ישרה לכלל ישראל, דהרי לפי זה דיינינן דינא דגרמי, וסוף כל סוף הקב"ה גרם בכך שברא יצר הרע.

זהו הענין שאמרו חז"ל (פסחים נד, א) תשובה קדמה לעולם, דהנה כתיב (בראשית א, א) בראשית ברא אלקים וגו', וברש"י בשם המדרש (מדרש אגדה, פרשת בראשית, ד"ה ברא; ועיין בראשית רבה יב, טו), דמתחילה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין וכו', ואיתא בספרים הקדושים שגרמו כאן שבתחילת הבריאה היה הכל בבחינת מחשבה, ואכהמ"ל. נמצא דלפי הנהגה זו שמתחילת הבריאה לילך על פי מחשבה, דיינינן לחייב גרמא, ובכך הכין הקב"ה כח התשובה לעולם.

כשיפלו עד שלא יוכלו לקום יזומם אותם הקב"ה

על פי האמור יבואר מאמר הזהור הקדוש (פרשת ויקרא, ח"ג דף ג, א): רבי אחא הוה אויל בארחא והוה עימיה רבי יהודה, עד דהוי אזלי אמר רבי יהודה הא דתנינן בתולת ישראל וגו' ודא קשיא מכלא, דכתיב (עמוס ה, ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, והאי דקא אמרי כלהו חבריא במלה דא שפיר הוא, אבל אי פרשתא אתמר בארחא נחמה הוינן אמרי הכי, אבל בהאי קינה אתמר והא קרא אאוכח הכי [פירוש, שנצטערו על מקרא זה דכתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, ולא אבו לפרש כמו שדרשו חז"ל בברכות (ד, ב) שנפלה לא

אליה וראה אותה מוטלת בעפר הבין שמחמת כן לא יכלה לחזור בעצמה, ואחזה המלך בידה והשיב להיכלו בהבטיחו לה ששוב לא ירחיקה מאתו].

בך קודשא בריך הוא, כל זמני דכנסת ישראל בגלותא כד הוה מצי זמנא, היא איתאית והדרת קמי מלכא והשתא בגלותא דא לאו הכי אלא קודשא בריך הוא אחיד בידהא ויוקים לה ויתפיים בהדה וייתב לה להיכליה [כן הקב"ה בגלות האחרון שלא ישובו בני ישראל מעצמם כבשאר הגלויות יקים הקב"ה בידו, ויושיבם להיכלו ויתפיים עמהם], ותא חזי דהכי הוא דהא כתיב נפלה לא תוסיף קום, ועל דא כתיב (עמוס מ, יא) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת, אני אקים את סוכת דוד, מאן סוכת דוד דא בתולת ישראל, הנופלת - כמה דכתיב נפלה, ודא היא יקרא דבתולת ישראל ותושבחתא דילה, ודא אליפנא בההיא שעתא. אמר רבי יהודה וקאי מלילתא על לבאי ואתישבא ודא ברירו דמלה וגו' [עתה דברת על לבי ונתיישב עלי פירוש זה], עכ"ל הוזה"ק.

תשובה למעלה על בריאת היצר הרע יעורר תשובה למטה

הנה דברי הוזהר הקדוש טעונים ביאור לכאורה, כי הרי סוף כל סוף צריכים לשוב בתשובה, ובלאו הכי לא סגי, ואיך שייד כדבר הזה להחזיר את ישראל בלא תשובה כלל. אך להאמור אתי שפיר, כי הרי זהו שיטתו האמורה של התנא האלוקי בעל ההילולא רבי שמעון בר יוחאי לגבי מגשה, דאף מי

תא חזי, בכולהו גלוותא דגלו ישראל לכולהו שוי זמנא וקצבא ובכולהו הוי ישראל תייבין לקודשא בריך הוא ובתולת ישראל הות תבת לאתראה בההוא זמנא דגזר עלה [בכל הגלויות שגלו ישראל גזר השי"ת מתחילה קין וזמן שיהיו בגלות, ובהגיע העת חזרו בתשובה ושובו למקומם]. והשתא בגלותא דא בתראה לאו הכי, דהא היא לא תיתוב הכי כזמנין אחרנין והאי קרא אוכת, דכתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, נפלה ולא תוסיף להקימה לא כתיב [בגלות זה האחרון לא יקומו בני ישראל מעצמם רק השי"ת יקים, דהא לא כתיב נפלה לא תוסיף להקימה, אלא לא תוסיף קום].

מתל למלכא דרגו על מטרוניתא ואשדי לה מהיכליה לזמנא ידיעא, כד הוה מצי ההוא זמנא מיד מטרוניתא הות עאלת ותבת קמי מלכא, וכן זמנא חד ותרין ותלת זמנין, לזמנא בתרייתא אתרחקת מהיכלא דמלכא ואשדי לה מלכא מהיכליה לזמנא רחקיא, אמר מלכא האי זמנא לאו הוא כשאר זמנין דהיא תיתי קמאי הכי, אלא אנא איזיל עם כל בני היכלי ואתבע עלה [משל למלך שכעס על המלכה ורחיקה מביתו לזמן ידוע וחזרה לזמן הקצוב, ופעם האחרונה ששלחה מביתו לא יספה שוב אליו עוד, אמר המלך בפעם הזאת אצא אני עם כל בני היכלי לבקשה], כד מטא לגבה חמא לה דהוה שכיבת לעפרא, אמר מאן חמא יקרא במטרוניתא בההוא זימנא ורעותין דמלכא לקבלה עד דאחיד לה מלכא בידוי ואוקים לה ואייתי לה להיכליה ואומי לה דלא יתפרש מינה לעלמין ולא יתרחק מינה [בהגיע המלך

ירידת הדורות וכאשר בני ישראל נמצאים בשפל המצב, אומר השי"ת ברוב רחמיו שלא ימתין לתשובתם של בני ישראל אלא הוא ית"ש כביכול ישוב תחילה ויאמר אשר הרעותי, ובכך ישפיע רוח מרהר ורוח תשובה בעולם.

זהו הרמז בכתוב, ושב ה' אלְקִיר, שהשי"ת כביכול ישוב בתשובה על בריאת היצר, ובכח זה את שבוּתְךָ, רצ"ל שיעורר אותך לעשות תשובה שלימה (ועיין שפע חיים, רעוא דרעוין ח"ד, פרשת תשא, מאמר ת, אות ב). והיינו דדריש בזהר הקדוש, נפלה לא תוסיף קום, רצ"ל בעת ההיא שכנסת ישראל לא תוכל לקום בעצמה, אזי יקיים הבורא כל עולמים את מאמרו בעת ההיא אקים את סוכת דוד הנופלת, שהוא יקים אותם על ידי שיעורר אותם לתשובה. והרמז בזה הוא על דוד המלך ע"ה דייקא, שעליו דרשו חז"ל (עבודה זרה, א) מהפסוק (שמואל ב כג, א) נאם הגבר הוקם על, שהקים עולה של תשובה, ובכוחו יתעורר רוח מרהר ותשובה בבני ישראל.

נעשה אדם בזכות רשב"י דאזל בתר מחשבה ומועיל תשובה

והנה התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי הוא ניהו דסבירא ליה בכל דוכתא דאזלינן בתר מחשבה, ולכן סובר דדבר שאין מתכוון מותר (שבת מא, ב ועוד), כיון שמעשה בלא מחשבה וכוונה לאו כלום הוא. וכן איתא בכמה מקומות בזהר הקדוש לגבי כמה ענינים, שעיקר העיקרים הוא רעותא דליבא, דבהא תליא מילתא, ומצוה בלא כוונה לא

שנפל לשפל המצב עד הדיומא התחתונה שכבר אין מועיל לו תשובה על ידי המלאכים, מכל מקום יועיל לו תשובה על ידי חתירה מהקב"ה בעצמו, וזאת מכיון שהקב"ה יאמר אני גרמתי שבראתי יצר הרע.

ובפרט אחר אריכות הגלות וכלכל המוחין וצרות הנוראות והעניינים הקשים שעברו על בני ישראל במשך שנות גלותם, שבוודאי אי אפשר לבוא אליהם במענה ומוענה על דבר חמאיהם שנגרמו על ידי שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות (עיין ברכות ז, א).

ביתר שאת יורמו בלשון הזהר הקדוש, קודשא בריך הוא אחיד בידהא ויוקים לה ויתפיים בהדה, והיינו שהקב"ה יקים את ישראל בידם דייקא, לרמוז על מאמרם ז"ל (פסחים קט, א) מאי דכתיב (יהוקאל א, ח) וידי אדם מתחת כנפיהם, ידו כתיב, זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין. הרי שיד מורה על כח התשובה נגד מדת הדין, וכך יהיה לעתיד לבוא, שהקב"ה יפשוט ידו לקבל שבים ברחמים נגד דברי המלאכים.

ויתירה מזו, שהקב"ה יקדים לשוב עוד לפני התשובה של בני ישראל, ויענה ויאמר אני גרמתי להם שבראתי יצר הרע, דהן אמנם בזמן שהשנים כתיקונם היתה הנהגה זו שהקב"ה ממתיין לתשובת ישראל באתערותא דלתתא, וכאשר ישוב האדם בתשובה יעורר על ידי זה בחינת תשובה למעלה שיאמר הקב"ה אני גרמתי להם, וכדברי הרה"ק מראפשיץ זי"ע. אבל עתה לאחר

שרואים רבבות אלפי ישראל לאין שיעור וערך שנמשכים לאתרא קדישא מירון אל עבר הציון הקדוש, ממש כאבן שואבת, וכבר כתב זקה"ק מוהרצ"א זי"ע (בני יששכר, מאמרי חרש אייר, מאמר ג, אות ג) וזל"ק, אשר נתאמת לנו מאנשי אמת אשר השמחה ביום הזה על ציון רבי שמעון בן יוחאי היא שלא כמבע דכתיב (משלי י, ט) אור צדיקים ישמח, עכלה"ק.

והענין בזה הוא כי 'רבי שמעון לכל', והוא עומד ומלמד זכות על כל אחד מישראל, ואפילו על השפל שבשפלים, בבואו בטענה שאין זה אשמו כי אם היצר הרע המחמיאו, שהרי אפילו מגשה אשר כפי הנראה אין לך גרוע מזה שגם בהיותו בין חיים למות לא שת לבו לשוב אל ה' אלא קרא לכל האלילים, ורק בראותו שאין ברירה לפניו קרא אל ה' שיושיעו ואם לאו ימרוד ח"ו ויאמר כל הפנים שוות, ואף על פי כן חידש רשב"י שהקב"ה חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד, ולא הביט על המלאכים ובית דין של מעלה אלא עשה כרצונו הטוב ומי יאמר לו מה תעשה. וזהו בזכות רבי שמעון המליץ טוב בעד כל נפש מישראל, שלכל אחד באשר הוא יש תקוה לאחריתו ולא נכובה תוחלתו, ונפשות בני ישראל חשים ומרגישים בזאת, והיא המושכתם בעבותות למקום קדוש זה.

רמז לזה נהוג לירות בחץ וקשת ביום ל"ג בעומר, כי רשב"י מעורר הבחינה של גרמא, שאין בני ישראל אשמים על כל אשר חטאו ופשעו כי הכל הוא גרמא בנוקין מהיצר הרע שנתן בהם הבורא כל עולמים כביכול. וכן הוא

סלקא לעילא. וכאמור מדברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע דאי אזלינן בתר מחשבה דיינינן דינא דגרמי, ולכן דייקא רבי שמעון יליין יושר בעדנו וכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק, שהבורא כל עולמים יקה האשמה על עצמו לאמר אשר הרעותי.

ולכן אמר רבי שמעון (סוכה מה, ב) יכול אני לפטור את העולם כולו מן הדין, דהוה על ידי שיעורר שהשי"ת יאמר אני גרמתי להם. ועל זה אמרו 'נעשה אדם נאמר בעבורך', כי הלא לולא דברי תנחומין אלו יהא נוח לו לאדם שלא נברא משנברא מאחר שנפל ונדרחה לגמרי מן הקדושה, אבל בכוחו של רבי שמעון מובטחים אנו שסוף כל סוף ישובו כולם לתיקון השלם ושוב נוח לו שנברא.

ויומנתק מה שכתב זקה"ק מוהרצ"א זי"ע באגרא דכלה (פרשת בראשית, צירופי בראשית, אות נה) על תיבת 'בראשית' שהוא ראשי תיבות א'ור ת'ורת ר'בי ש'מעון ב'ר י'וחאי, וכן כתב (שם, אות לג) בראשי"ת ראשי תיבות א'דון ת'נאים ר'בי ש'מעון ב'ר י'וחאי. והיינו כי בזכות רבי שמעון בר יוחאי נברא העולם בראשית, דלשיטתו מועיל תשובה ונוח לו לאדם שנברא, והבן.

שמחת יום ל"ג בעומר בגין מליצת הזכות של רבי שמעון בר יוחאי

לבן יומא דהילולא של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי הוא יום טוב גדול עד מאד ויום שמחה עצומה, כמו

ענין זריקת חץ שהוא כענין 'אשו משום חציו, דגם זה הוא כעין גרמא, שאינו עושה מעשה בידים אלא גורם לכך מרחוק, ונחשב כאילו הוא עשה זאת בפועל. וזאת מעורר רבי שמעון שיאמר הבורא כל עולמים אני הרעותי להם, ועמך כולם צדיקים. (בשזה"ט ליל ל"ג בעומר תשס"ח)

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להרפסת הגליון

הרה"ח ר' אליעזר דיקשטיין הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' שלום יוסף הי"ו, וחתן הרה"ג ר' יעקב קאפיל גרין ז"ל לזכות בנו הב' ישראל שיחי' שנכנס לעול המצוות במזל טוב יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

ולעילוי נשמת זקינו החשוב

הרה"ח ר' צבי ב"ר מרדכי ז"ל גרין

נלב"ע ביום כ"ג אייר תשמ"ה – תנצב"ה

הר"ר שמעון יהודה שטיינמן הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

בן הרה"ח ר' מנחם מענדל הי"ו, וחתן הרה"ג ר' שמעיה יוספוביץ שליט"א לזכות בנו ישעיה שיחי' שנולד במזל טוב יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר יוסף נפתלי אלכסנדר ברנדסדורפר הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרב חיים שלום שליט"א, וחתן הרה"ח ר' נתן דוב מלך הי"ו לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר פינחס אלימלך גלבמן הי"ו

חיפה

בן הרה"ח ר' שלמה זלמן הי"ו, וחתן הרה"ח ר' יהושע בלומנטל הי"ו לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להרפסת הגליון

הר"ר מאיר יחזקאל טויב הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' שלמה צבי הי"ו, וחתן הרה"ח ר' אורי שרגא רוזנברג הי"ו

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר אברהם יהושע העשיל ליבסטר הי"ו

בני ברק

בן הרב יחיאל שליט"א, וחתן הרה"ח ר' אברהם ארנפלד הי"ו

לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב

יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' הלל מנחם הכהן ישראלי הי"ו

קרית צאנו, נתניה

לעילוי נשמות אביו ואמו החשובים

הרה"ח ר' משה הכהן ז"ל בן הרה"ח ר' אברהם הכהן ז"ל ישראלי

נלב"ע כיום כ"ג שבט תש"פ

ומרת אסתר ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף הכהן ויינשטיין ז"ל

נכדת הגה"צ המפו' המהריא"ץ זצוק"ל אבד"ק מארגרעטען

נלב"ע כיום י"ב אייר תשע"ה

תנצב"ה

הרה"ג ר' נפתלי הירצקא גרינצווייג שליט"א

ירושלים

לעילוי נשמות אמו החשובה

מרת חנטישה רחל ע"ה בת הרה"ח ר' יהונתן בנימין גרינצווייג ז"ל

אלמנת הרה"ח ר' דוד יהודה ז"ל, מפארי עדתנו הק'

נלב"ע כיום י"ב אייר תשע"ט

תנצב"ה

משפחת שטרן הנכבדה הי"ו
לעילוי נשמת אביהם החשוב
הרה"ח ר' אברהם אבא הכהן ז"ל
בן הרה"ח ר' שלמה הכהן ז"ל שטרן
נלב"ע ביום י"ג אייר תש"ם
תנצב"ה

לעילוי נשמות האישים החשובים
הרה"ח ר' מנשה צבי הכהן ז"ל
בן הרה"ח ר' דוב אריה הכהן ז"ל כהן
נלב"ע ביום י"ג אייר תשס"ז
ואביו הרה"ח ר' דוב אריה הכהן ז"ל בן הרה"ח ר' צבי הכהן ז"ל
נלב"ע ביום י"ד אייר, פסח שני, תשמ"ב
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה הנכבדה הי"ו

משפחת ראטה הנכבדה שיחי'
לעילוי נשמות אביהם ואימם החשובים
ראש הקהל דקרית צאנז הנודע ברוב פעליו וצדקותיו הטובים
הרבני החסיד מוה"ר חיים אלטר ז"ל ראטה
בן הגה"צ רבי ישראל אפרים פישל זצ"ל אב"ד ווידימשקא
נלב"ע ביום ט"ז אייר תשנ"ז
ומרת מלכה ע"ה בת הרה"ח ר' יצחק ז"ל
נלב"ע ביום כ"ה אדר ב' תשע"א
תנצב"ה

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו
לייקווד
לעילוי נשמת אביו החשוב
רודף צדקה ורב חסד, מפארי עדתנו הק'
הרה"ח ר' מנשה בן הרה"ח ר' שמואל רפאל ז"ל רייך
נלב"ע ביום ל"ב לעומר, טו"ב באייר (לב טוב), תשע"ח
תנצב"ה

המחותנים, הרה"ג ר' גדליה ויינגרטן שליט"א – אלעד
והרה"ח ר' שמואל ברנשטיין הי"ו – קרית צאנז, נתניה
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר שמואל צבי ויינגרטן שיחי
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת אירוסיהם במזל טוב
יוכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י
ולכבוד שמחת התורה של החתן שיחי' שנבחן בהצלחה על
שש מאות דפי גפ"ת בעל פה ונתעטר בתואר "החבר"
יה"ר שיוכה להמשיך ולהתעלות מעלה מעלה באהלה של תורה, מתוך רוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' משה גדליה בריל הי"ו

אלעד

בן הרה"ח ר' אליעזר הי"ו, וחתן הרה"ח ר' ישעיה שלמה פיליפ הי"ו
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר שמעון שיחי'
שנבחן בהצלחה על שש מאות דפי גפ"ת בעל פה
ונתעטר בתואר "החבר"
יה"ר שיוכה להמשיך ולהתעלות מעלה מעלה באהלה של תורה, מתוך רוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' מרדכי וורובל הי"ו

אלעד

בן הרה"ח ר' משה אריה הי"ו, וחתן הרה"ח ר' תנחום אדלר הי"ו
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח החבר שמעון שיחי'
שנבחן בהצלחה על שש מאות דפי גפ"ת בעל פה
ונתעטר בתואר "החבר"
יה"ר שיוכה להמשיך ולהתעלות מעלה מעלה באהלה של תורה, מתוך רוב נחת ואושר כה"י

ולעילוי נשמת אמו החשובה

מרת רבקה ע"ה בת הרה"ח ר' יעקב הלוי ויזל ז"ל וורובל

אשת ייבלחט"א הרה"ח ר' משה אריה הי"ו

נלב"ע ביום י"ב אייר תש"ס

תנצב"ה

אחד מאנ"ש הי"ו

לזכות בנו שיחי' שנולד במזל טוב

יוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י